

مقامات برزخی حضرت زهرا(س)، از عنایت به زائران حسینی تا حضور بر بالین محتضران

امام صادق(ع) خطاب به شیعیان واقعی می‌فرمود: هنگامی که جان یکی از شما به حلقوم برسد به او گفته می‌شود: دیگر از غم و غصه‌های دنیا ایمنی یافتی! و به او گفته می‌شود: نگاه کن! رسول خدا(ص) و علی(ع) و فاطمه(س) پیش روی تو هستند.

امام صادق(ع) خطاب به شیعیان واقعی می‌فرمود: هنگامی که جان یکی از شما به حلقوم برسد به او گفته می‌شود: دیگر از غم و غصه‌های دنیا ایمنی یافتی! و به او گفته می‌شود: نگاه کن! رسول خدا(ص) و علی(ع) و فاطمه(س) پیش روی تو هستند.

به گزارش خبرنگار آیین و اندیشه خبرگزاری فارس، به مناسبت فرا رسیدن ایام شهادت بی‌بی دو عالم حضرت صدیقه طاهره(س) به برخی مقامات برزخی آن حضرت اشاره می‌شود:

*مهمان پدر

اخبار متعدد بیانگر همجواری حضرت فاطمه(س) با پیامبر اکرم(ص) در عالم برزخ است، در اخباری که گزارشگر ماجرای شهادت حضرت صدیقه(س) و خبرهای غیبی پیامبر(ص) درباره این حادثه است، به ورود آن بانو(س) بر رسول گرامی(ص) پس از رحلت از دنیا و پذیرایی رسول خدا(ص) از ایشان در آن عالم تصریح شده است.

شیعه و سنی نقل کرده‌اند که آن بانو کمی پیش از رحلت پیامبر(ص) در کنار بستر ایشان بی‌تابی می‌کردند و پیامبر(ص) با دادن این مژده که تو اولین کس از اهل بیت من هستی که بر من وارد خواهی شد، لبخند شادی بر لبان ایشان نشانده.

در کتاب الموسوعة الکبری عن فاطمة الزهرا(س) روایت در این زمینه ذکر شده که برخی دارای اسناد متعدد هستند. از جمله آن روایات، روایت شیخ صدوق در کمال‌الدین است که به سند خود از سلمان نقل می‌کنند، در این نقل جناب سلمان اندوه حضرت فاطمه(س) را بر بالین پدر گزارش می‌کند و سپس به بیان برخی بشارت‌های رسول اکرم(ص) به دختر خویش می‌پردازد، یکی از آن بشارت همین امر است که تو اولین کس از اهل بیت من هستی که به من ملحق می‌شوی، در ادامه روایت سلمان، گزارش شادمانی صدیقه کبری از این بشارت‌ها آمده است.

طبری نیز در دلائل الامامة به سند خود از امام صادق(ع) نقل می‌کند: رسول اکرم(ص) پیش از رحلت خویش به طور خصوصی حضرت فاطمه(س) را خبر داده که او اولین کس از اهل بیت رسول خدا(ص) خواهد بود که به ایشان ملحق می‌شود.

ثقة الاسلام کلینی نیز در کتاب «کافی» جملاتی را از امیرالمؤمنین علی(ع) پس از تدفین صدیقه کبری(س) نقل می‌کند که می‌تواند شاهی بر آنچه گذشت باشد، ایشان از امام حسین(ع) روایت می‌کند که فرمودند: هنگامی که فاطمه(س) رحلت کرد، امیرالمؤمنین(ع) مخفیانه او را دفن کرد و با خاک محل قبرش را پوشاند سپس برخاست و رو به قبر رسول خدا(ص) کرد و گفت: بر تو ای رسول خدا(ص)! از من سلام باد! و سلام بر تو از جانب دخترت، آنکه به زیارت تو آمده است و آنکه در دل خاک در بقعه تو به خاک سپرده شده و آنکه خدا خواست که به سرعت به تو ملحق شود... یا رسول الله (ص)! اما اندوه من بی‌پایان شده و اما شب‌های من پس به کم‌خوابی گرفتار گشته، اندوهی دارم که از قلم نمی‌رود، مگر آنکه خداوند برای من نیز همجواری با تو را برگزیند، حزن دارم که جانگداز است و همی که شعله‌ور و وای که چه زود میان من و دخترت جدایی افکنده شد! من شکایت را به خدا می‌برم و به زودی دخترت تو را از همکاری امت در ستم بر او خبر خواهد داد، پس با پرسش‌های مکرر خبرها را از او بخواه و ماجراها را از او بپرس! چه بسیار آتش درونی که در سینه‌اش تلاطم داشت و راهی برای بازگویی آن نیافت، اما پس از این باز خواهد گفت و خدا نیز داوری خواهد کرد و خدا بهترین داوران است

اخباری از این قبیل، ترسیمی از انس و همجواری حضرت فاطمه(س) با پدر بزرگوار خویش در عالم برزخ ارائه می‌دهند.

*زیارت حضرت زهرا(س) پس از رحلت

از مسلمات تعالیم شیعی، استحباب زیارت حضرت صدیقه(س) پس از شهادت ایشان، سلام کردن و توسل جستن به آن

حضرت است. شیخ طوسی در کتاب تهذیب - یکی از کتب اربعه شیعه - می‌نویسد: آنچه در فضیلت زیارت آن حضرت نقل شده بیش از آن است که قابل شمارش باشد.

ایشان از حسین بن یزید بن عبدالملک از پدرش و او از جدش روایت می‌کند: بر فاطمه (س) وارد شدم. ایشان در سلام کردن بر من سبقت گرفت و پرسید: چه باعث شده که صبح دم بدین جا بیایی؟ گفتم: می‌خواستم برکتی بجویم. فرمود: پدرم به من از چیزی خبر داد که تو در پی آنی! او فرمود: هر کس سه روز بر او و بر من سلام کند، خداوند بهشت را برای او واجب می‌سازد.

عبدالملک گوید: از فاطمه (س) پرسیدم: این مربوط به زمان حیات شما و حیات رسول خداست؟ فرمود: بلی و نیز بعد از وفاتمان.

در این راستا روایت شیخ طوسی از حضرت صدیقه نیز گویای آن است که سلام کردن بر ایشان در زمان حیات نبوی ایشان با بعد از آن تفاوتی ندارد، چنانکه سلام گفتن بر پدر ایشان چنین حکمی دارد.

نمونه مشهور این زیارات که از ناحیه اهل بیت (ع) تعلیم داده شده، زیارت ذیل است که شیخ طوسی آن را در تهذیب با سند خود از امام باقر (ع) روایت کرده است: «يَا مُتَّحَتَهُ اُمَّتُكَ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَكَ قَبْلَ أَنْ يَخْلُقَكَ فَوَجَدَكَ لِمَا اُمْتَحَنَكَ صَابِرَةً وَ رَعْمَنَا أَتَا لِكَ اَوْلِيَاءٍ وَ مُصَدِّقُونَ لِكُلِّ مَا اَتَانَا بِهِ اَبُوكَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ أَتَى (أَتَانَا) بِهِ وَصِيَّهُ فَإِنَّا تَسْأَلُكَ إِن كُنَّا صَدَقْنَاكَ».

سید بن طاووس در اقبال الاعمال و دعای کوتاه زیر را نقل کرده و پس از آن می‌نویسد: روایت شده است که هر کس آن بانو را به این عبارات زیارت کند، سپس از خداوند طلب مغفرت نماید، خداوند او را می‌آمرزد.

عبارت مأثور زیارت چنین است: «السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا سَيِّدَةَ نِسَاءِ الْعَالَمِينَ ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا وَالِدَةَ الْحُجَجِ عَلَى النَّاسِ أَجْمَعِينَ ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا الْمَظْلُومَةُ الْمَمْنُوعَةُ حَقَّهَا» سپس به خداوند عرضه می‌داری: «اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى أُمِّكَ وَ ابْنَتِ نَبِيِّكَ وَ زَوْجَةِ وَصِيِّ نَبِيِّكَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ ، صَلَاةً تُزَلِّفُهَا فَوْقَ رُفَى عِبَادِكَ الْمُكْرَمِينَ مِنْ أَهْلِ السَّمَوَاتِ وَ أَهْلِ الْأَرْضِينَ».

زیارات دیگری نیز در کتب مزار نقل شده است. این قبیل زیارات مأثور نشانگر اشراف حضرت صدیقه (س) بر حال زیارت کنندگان خویش است. البته بزرگان راه زیارت و توسل به آن حضرت را تنها منحصر به عبارت مأثور نمی‌دانند. چنانکه شیخ صدوق در کتاب «من لایحضره الفقیه» می‌نویسد که در سفر حج پس از زیارت رسول اکرم (ص) حضرت صدیقه (س) را با عباراتی که خود تألیف کرده مخاطب قرار داده است.

* عنایت سید زنان به زائران قبر امام حسین (ع)

یکی از موضوعاتی که مشتمل بر حیات و اشراف برزخی حضرت فاطمه (س) نسبت به وقایع عالم دنیاست و روایات معتبر و فراوانی بدان دلالت دارند، زیارت امام حسین (ع) و عنایت آن حضرت به زائرینشان است. بنابراین اخبار حضرت صدیقه (س) به زائران قبر فرزند مظلوم خویش نظر دارند و برای ایشان دعا می‌کنند. در روایات مزبور با توجه به اینکه دعای خیر آن بانو نصیب زائران می‌شود، به زیارت سیدالشهدا (ع) تشویق شده است.

به عنوان نمونه مرحوم ابن قولویه در کامل الزیارات به چند سند از امام صادق (ع) نقل می‌کند که ایشان به معاویه بن وهب فرمود: ای معاویه! زیارت قبر حسین (ع) را به جهت هیچ نگرانی و خوفی وامگذار! زیرا هر آنکه زیارت ایشان را ترک کند حسرت فراوانی می‌برد ... آیا دوست نداری که خودت و نامت را در شمار کسانی که پیامبر خدا (ص) و علی (ع) و فاطمه (س) و ائمه (ع) حاضر می‌شود و از خداوند برای گناهان ایشان طلب مغفرت می‌کند.

به همین ترتیب روایات دیگری نیز وجود دارد که بر عنایت خاص حضرت فاطمه (س) نسبت به زوار امام حسین (ع) تصریح شده است.

*حضور حضرت زهرا (س) بر بالین شیعیان محتضر

روایات فراوانی در کتب معتبر شیعه نقل شده و گویای این حقیقت است که حضرت فاطمه زهرا (س) به همراه پدر و همسر گرامیشان بر بالین مؤمنانی که به حال احتضارند، حاضر می‌شود، مؤمنان نیز به محض آنکه حجاب دنیا از جلوی چشمانشان کنار می‌رود، آن بانو را در کنار پیامبر اکرم (ص) و امیر مؤمنان (ع) بر بالین خود حاضر می‌یابند، غرق سرور می‌شوند.

ثقة الاسلام کلینی در کتاب کافی نقل می‌کند که امام صادق(ع) می‌فرمود: هنگامی که جان یکی از شما به اینجا (اشاره به حلقوم) برسد به او گفته می‌شود: دیگر از غم و غصه‌های دنیا ایمنی یافتی! و به او گفته می‌شود: نگاه کن! رسول خدا(ص) و علی(ع) و فاطمه (س) پیش روی تو هستند.

سید صیرفی نیز نقل می‌کند: به حضرت صادق(ع) عرض کردم که آیا جان مؤمن را به اکراه می‌گیرند؟ فرمود: نه سوگند به خدا! هنگامی که ملک‌الموت برای قبض روح نزد مؤمن حاضر می‌شود او هراسان می‌شود. فرشته مرگ به او می‌گوید: ای ولی خدا! هراسان مشو! سوگند به آنکه محمد(ص) را برانگیخت من نسبت به تو از پدر مهربان دلسوزترم. چشمانت را باز کن و نگاه کن! در این لحظه رسول خدا، امیرالمؤمنین، فاطمه، حسن و حسین و امامان از نسل ایشان بر او ظاهر می‌شوند. به او گفته می‌شود: اینان، رسول خدا(ص)، امیرالمؤمنین(ع)، فاطمه(س)، حسن(ع) و حسین(ع) و امامان‌اند که رفقای تو هستند...».

در روایت دیگری یونس بن ظبیان از امام صادق (ع) نقل کرده که ایشان فرمود: ای یونس! هنگامی که مرگ مؤمن فرا برسد محمد و علی و فاطمه و حسن و حسین - صلوات‌الله علیهم اجمعین - و فرشتگان مقرب، نزد او می‌آیند، چون خدا او را قبض روح کند، روح او در قالبی همچون قالب دنیوی‌اش قرار داده می‌شود ... و به واسطه صورت مشابهی که آن قالب با قالب دنیوی‌اش دارد کسی با او مواجه شود او را خواهد شناخت.

روایات فوق همه حاکی از حضور حضرت فاطمه(س) بر بالین مؤمنانی است که در آستانه مرگ و ورود به عالم برزخ‌اند. از برخی روایات نیز بر می‌آید که این دیدار تنها مخصوص مؤمنان نیست، بلکه همه انسان‌ها چنین تجربه‌ای را در لحظه مرگ خواهند داشت، لیکن بسته به ایمان و عملکرد دنیوی‌شان نتایج مختلفی از این دیدار نصیب آنان می‌شود.

*تربیت اطفال شیعه در عالم برزخ

یکی از شئونی که در اخبار به حضرت صدیقه کبری(س) نسبت داده شده است و بیانگر گستردگی سایه محبت ایشان به شیعیان خویش است، سرپرستی و تربیت اطفال متوفای مؤمنان در عالم برزخ می‌باشد. روایاتی که ذیل آیه 21 سوره مبارکه طور آمده نشان می‌دهند خداوند متعال برای خوشحال کردن مؤمنانی که فرزندان خود را در طفولیت از دست می‌دهند، آن اطفال را بدون آزمایش به والدین مؤمنشان ملحق می‌سازد، اما در مورد دیگر اطفال، آنان را در عرصه قیامت مورد آزمایش قرار می‌دهد و تنها در صورت توفیق در امتحان، وارد بهشت می‌شوند.

بر اساس یکی از این روایاتی که در تفسیر قمی از امام صادق (ع) نقل شده است حضرت فاطمه (س) تربیت اطفال متوفای شیعه را در عالم ارواح تربیت بر عهده دارند.

شیخ صدوق نیز در کتاب توحید از امام صادق (ع) نقل می‌کند:

«هنگامی که یکی از فرزندان مؤمنین از دنیا می‌رود، منادی از ملکوت آسمان‌ها و زمین ندا می‌کند: «آگاه باشید! فلانی فرزند فلانی مرده است». اگر پدر و مادرش یا یکی از آنها و یا یکی از خویشاوندان مؤمنش مرده بود، او را به آنها می‌سپارند تا پرستارش باشند و الا او را به فاطمه (س) خواهند سپرد که پرستارش کند تا آن زمان که پدر یا مادر یا یکی از خویشاوندان مؤمنش به او ملحق گردد در آن وقت طفل را به آنها باز می‌گردانند».

لطف مادرانه فاطمه (س) نه تنها شامل شیعیان است، بلکه سایه‌اش بر سر اطفال ایشان نیز گسترده است.

منبع: کتاب «مقامات صدیقه کبری(س) در عالم آخرت» به قلم آیت‌الله نجم‌الدین طوسی